

Maria Ozga-Zielińska (1930-2015)

Profesor Maria Ozga-Zielińska była ważną postacią w polskiej nauce i wybitnym hydrologiem. Zmarła 17 grudnia 2015 roku i została pochowana na Starych Powązkach.

Urodziła się 25 sierpnia 1930 roku w Warszawie, jako córka Władysławy i Michała Ozgów. Miała 9 lat gdy rozpoczęła się II wojna światowa. Tragiczne lata wojny i okupacji przetrwała wraz z rodzicami i bratem w rodzinnym domu na Żoliborzu. Dopiero po jej śmierci dowiedzieliśmy się, że po upadku Powstania Warszawskiego (1944) wraz z mamą i bratem została wywieziona do niemieckiego obozu koncentracyjnego w Ravensbruck. Ojciec został osadzony w Dachau. Po wyzwoleniu obozów przez wojska amerykańskie, szczęśliwie ocaleni powrócili do Warszawy.

Liceum Ogólnokształcące im Stefanii Sempołowskiej w Warszawie ukończyła w 1950 r. Studia wyższe dwustopniowe na Politechnice Warszawskiej ukończyła w 1953 r. uzyskując stopień inżyniera budownictwa wodnego, a następnie w 1956 stopień magistra inżyniera budownictwa wodnego. Bardzo ważnym momentem w tym okresie, co często podkreślała, było zatrudnienie Jej, jako studentki 3-go roku, na stanowisku zastępcy asystenta w Zakładzie Hydrauliki i Hydrologii. Pierwsza jej samodzielna publikacja naukowa ukazała się w 1960 r. w Gospodarce Wodnej, od tego czasu opublikowała 76 oryginalnych prac naukowych.

W ciągu wieloletniej (1952 – 2010) pracy jako nauczyciel akademicki w Politechnice Warszawskiej, pracownik naukowy PIHM, IMGW, jak również organizator i kierownik naukowy Szkoły „Współczesne Zagadnienia Hydrologii” pod patronatem Komitetu Gospodarki Wodnej PAN, dała się poznać jako bardzo wymagająca i jednocześnie umiejąca dyskutować, utrzymując dystans między nauczycielem a uczniem.

Szkoła stała się miejscem spotkań merytorycznych, wymiany poglądów i twórczej myśli. Stanowi ona istotny wkład w upowszechnienie metod badawczych i aplikacyjnych zarówno w środowisku naukowym i praktyków w hydrologii i gospodarce wodnej. Do każdego tematu wykładów był przygotowywany przez wykładowcę konspekt, który otrzymywał każdy uczestnik szkoły (obecnie przekazywane są na nośnikach elektronicznych również treści wykładów). Począwszy od XXXVI Szkoły z inicjatywy dr hab. inż. Beniamina Więzika do programu szkoły wprowadzone zostały warsztaty. Cennym elementem szkoły są prezentowane przez uczestników komunikaty dotyczące, najczęściej, prowadzonych własnych prac badawczych. Wielu słuchaczy Szkoły jest dzisiaj znanymi naukowcami.

Szkoła przyczyniła się do podnoszenia kwalifikacji kadry wykładowców, do integracji pracowników dydaktycznych zajmujących się dyscyplinami hydrologicznymi w różnych aspektach i pracujących w różnych uczelniach. Są to istotne osiągnięcia Szkoły, jakie mogą jej uczestnicy bezpośrednio wykorzystać w swojej pracy dydaktycznej i naukowej.

Pierwsze prace w dziedzinie analizy i metod opisywania przepływów niżówkowych Profesor Ozga-Zielińska realizowała w latach 1963-1967 i dotyczyły one problemu o dużym znaczeniu w aspekcie zastosowań w hydrologii i gospodarowaniu zasobami wodnymi. Wynikiem tych

poszukiwań była Jej praca doktorska nagrodzona przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Geofizycznego. Zaproponowana wówczas metoda, zalecana do stosowania w WMO „Guide to hydrological practices” pozwalała charakteryzować zjawisko niżówki w sposób znacznie bardziej pełny niż stosowane wcześniej metody. Prace te spotkały się z dużym zainteresowaniem, niektóre z nich były w 1967 r. tłumaczone na język angielski przez CINTE dla U.S. National Science Foundation, Washington D.C.

Od roku 1971 podjęła prace nad metodami modelowania matematycznego systemów hydrologicznych, wynikiem których była Jej praca habilitacyjna „Metody opisu i analizy systemów hydrologicznych” obejmująca podstawy modelowania matematycznego systemów, opis systemów za pomocą równań stanu, równania „wejście-wyjście”, całki splotu oraz transmitancji operatorowej, jak również problemy identyfikacji i weryfikacji modeli systemów hydrologicznych.

Należy podkreślić, że problematyka modelowania matematycznego nie była w Polsce przedtem podejmowana, a autorytet naukowy Prof. M. Ozga-Zielińskiej w tym zakresie jest w kraju powszechnie uznawany. Również na forum międzynarodowym była twórczym uczestnikiem społeczności naukowej poprzez czynny udział w sympozjach m.in. Bratysławie, Wallingford, Tokio, Fort Collins, Madrycie, Wiedniu, Londynie, Ottawie.

Była głównym autorem podręcznika „Hydrologia stosowana” (PWN, 1994 wyd. I, 1997 wyd. II), przy opracowaniu którego wykorzystano bogaty materiał stanowiący dorobek programów PR7 i CPBR, a w szczególności opracowania mające podstawę przyszłych poradników i norm w dziedzinie planowania, projektowania w inżynierii wodnej i szeroko pojętej gospodarce wodnej. Podręcznik zyskał uznanie nie tylko w środowisku akademickim, ale również pracowników naukowych.

O autorytecie naukowym i zawodowym Prof. M. Ozga-Zielińskiej świadczy członkostwo w 22 organizacjach naukowych, technicznych i radach naukowych na przestrzeni lat 1959-2010. Oto niektóre z nich:

1959-2015 – Polskie Towarzystwo Geofizyczne

1972-2015 – Komitet Gospodarki Wodnej PAN

1982-1987 – Rada Redakcyjna Monografii KGW PAN

1999-2010 – Przewodnicząca Rady Redakcyjnej Monografii KGW PAN

1987-1999 – Przewodnicząca Komitetu Gospodarki Wodnej PAN (cztery kadencje)

1974-2010 – członek 5 kadencji Rad Naukowych IMGW

2001-2010 – Krajowa Rada Gospodarki Wodnej przy Ministrze Środowiska

2004-2010 – Redaktor naczelny „Wiadomości IMGW”.

Po powołaniu w 1970 r. jako pierwszego w Polsce, nowego kierunku nauczania „Inżynieria Środowiska” oraz specjalności „Gospodarka Wodna i Hydrologia” Prof. Maria Ozga-Zielińska prowadziła wykłady i seminaria z przedmiotu „Matematyczne modelowanie i prognozowanie zjawisk hydrologicznych” oraz magisterskie prace dyplomowe.

Wymiernym dorobkiem Pani Profesor jest promotorstwo 7 zakończonych przewodów doktorskich, recenzowanie 7 prac doktorskich, 11 prac habilitacyjnych, 6 wniosków na tytuł

profesora oraz wielokrotne opiniowanie prac habilitacyjnych i wniosków na tytuły profesora w CKK i CK.

Profesor Maria Ozga-Zielińska widziała perspektywy i zadania hydrologii XXI-wieku jako hydrologię obszarów zagospodarowanych z uwzględnieniem aspektów ekologicznych. Była gorącą zwolenniczką podejścia, że hydrologia powinna obejmować zarówno informację pomiarową, metody obliczeniowe, w tym w szczególności modele matematyczne, jak i długoterminową predykcję i operacyjne prognozowanie zjawisk hydrologicznych w odniesieniu zarówno do ilościowych jak i jakościowych charakterystyk wody. Za jedną z bardzo ważnych potrzeb środowiska hydrologicznego uważała dotarcie z odpowiednią informacją do decydentów i uświadamianie im wagi opracowań hydrologicznych i rozwiązań hydrotechnicznych dla gospodarki wodnej i rozwoju ekonomicznego.

Hydrologia „jutra” wg Niej to również okres zastosowań zaawansowanych metod statystycznych i genetycznych z dominacją podejścia systemowego.

Za działalność naukową i dydaktyczną zastała uhonorowana Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej. W okresie wieloletniej pracy profesor Maria Ozga-Zielińska otrzymywała wiele nagród i wyróżnień, ważniejsze z nich to: nagroda za prace doktorską, trzy nagrody Rektora w dziedzinie naukowej i dydaktyczno-wychowawczej, nagrody Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz Wyróżnienie Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych za prace w Programie Rządowym PR-7, Nagrodę Sekretarza Naukowego PAN, Medal Jubileuszowy 50-lecia Polskiej Akademii Nauk, nagrodę zespołową Rektora Politechniki Krakowskiej w dziedzinie badań naukowych za publikacje „Mathematical model of Large Watershed Hydrology, a także Nagrodę Ministra Środowiska za zespołową pracę naukową „Powodziogenność rzek pod kątem bezpieczeństwa budowli hydrotechnicznych i zagrożenia powodziowego: podstawy metodyczne”.

Wszyscy, którym Prof. dr hab. inż. Maria Ozga-Zielińska była bliska, z żalem żegnali Ją 28 grudnia 2015r w domu pogrzebowym na Wojskowych Powązkach. Została pochowana na Starych Powązkach w Warszawie. Powszechnie panująca opinia zaliczyła Ją do grona najwybitniejszych współcześnie hydrologów polskich.

Laura Radczuk